

F. Scott
Fitzgerald

● ΥΠΕΡΟΧΟΣ
ΓΚΑΤΣΜΠΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

F. SCOTT FITZGERALD

● ΥΠΕΡΟΧΟΣ
ΓΚΑΤΣΜΠΥ

Μετάφραση
Αργυρώ Ζαχαρίου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΥΠΕΡΟΧΟΣ ΓΚΑΤΣΜΠΥ

Τίτλος πρωτοτύπου: *The great Gatsby*

Συγγραφέας: F. Scott Fitzgerald

Μετάφραση-Εισαγωγή-Βιογραφικό σημείωμα: Αργυρώ Ζαχαρίου

Τυπογραφική διόρθωση: Χρύσα Φραγκιαδάκη

Σχεδιασμός εξωφύλλου: Θάνος Κακολύρης

© 2016, Εκδόσεις Κυριάκος Παπαδόπουλος Α.Ε., για την ελληνική γλώσσα

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμιά διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Κατά το Ν. 2387/20 (όπως έχει τροποποιηθεί με το Ν. 2121/93 και ισχύει σήμερα) και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με το Ν. 100/1975), απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αποθήκευση σε κάποιο σύστημα διάσωσης και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

www.epbooks.gr

Καποδιστρίου 9, 144 52 Μεταμόρφωση Αττικής

τηλ.: 210 2816134, e-mail: info@epbooks.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Μασσαλίας 14, 106 80 Αθήνα, τηλ.: 210 3615334

ISBN 978-960-569-557-6

1

Στα παιδικά και πιο ευάλωτα χρόνια μου, ο πατέρας μου μου έδωσε μια συμβουλή που έκτοτε τριβελίζει το μυαλό μου.

«Όποτε σου έρχεται να κατακρίνεις κάποιον» μου είπε «καλό είναι να θυμάσαι ότι δεν έχουν όλοι οι άνθρωποι σ' αυτό τον κόσμο τα πλεονεκτήματα που είχες εσύ».

Δεν είπε τίποτα άλλο, αλλά πάντα είχαμε έναν ασυνήθιστο τρόπο επικοινωνίας, χωρίς πολλά λόγια, και κατάλαβα ότι ήθελε να πει πολύ περισσότερα απ' αυτό. Ως εκ τούτου, έχω την τάση να συγκρατώ κάθε κριτική μου, μια συνήθεια που έκανε πολλούς περιέργους να μου ανοίγονται και που επίσης με έκανε θύμα όχι και λίγων παλαίμαχων πληκτικών τύπων. Είναι ένα χαρακτηριστικό που το ανώμαλο μυαλό εντοπίζει και στο οποίο γαντζώνεται αμέσως, ειδικά όταν εμφανίζεται σ' ένα φυσιολογικό άτομο σαν εμένα – κι έτσι, αναπόφευκτα με κατηγορήσαν αδικώς στο πανεπιστήμιο ότι είμαι πολιτικάντης, επειδή ήμουν μνημένος στα απόκρυφα βάσανα άγριων, άγνωστων ανθρώπων. Τις περισσότερες φορές δεν τις επιδίωκα αυτές τις εκμυστηρεύσεις· πολύ συχνά έκανα πως κοιμόμουν, πως ήμουν απασχολημένος ή επιδείκνυα μια εχθρική αδιαφορία μόλις καταλάβαινα, εξαιτίας κάποιας αλάθητης ένδειξης, ότι διαφαινόταν στον ορίζοντα μια προσωπική αποκάλυψη

εκ μέρους του άλλου· επειδή οι ενδόμυχες εξομολογήσεις των νέων, ή τουλάχιστον οι τρόποι με τους οποίους τις εκφράζουν, είναι συνήθως προϊόντα λογοκλοπής, νοθευμένες από προφανείς παραλείψεις. Η επιφύλαξη στην κριτική είναι αποτέλεσμα απέραντης ελπίδας. Ακόμα φοβάμαι λιγάκι μήπως χάσω κάτι αν ξεχάσω αυτό που είχε πει με έπαρση ο πατέρας μου και το οποίο επαναλαμβάνω με έπαρση με τη σειρά μου, ότι η αίσθηση της στοιχειώδους ευπρέπειας μοιράζεται άνισα κατά τη γέννηση.

Κι αφού λοιπόν κόμπασα για την ανεκτικότητά μου, πρέπει να παραδεχτώ ότι έχει και τα όριά της. Η διαγωγή μπορεί να στηρίζεται σ' έναν σκληρό βράχο ή σ' έναν υγρό βάλτο, αλλά από ένα σημείο και μετά δεν με νοιάζει πού εδράζεται. Όταν επέστρεψα από τα ανατολικά το περασμένο φθινόπωρο, ένιωθα ότι ήθελα ο κόσμος να φοράει στολή και, κατά κάποιον τρόπο, να στέκεται μονίμως προσοχή· δεν ήθελα άλλες ταραχώδεις περιηγήσεις και προνομιούχες ματιές στα βάθη της ανθρώπινης καρδιάς. Μόνο ο Γκάτσμπυ, ο άνθρωπος στον οποίο χρωστά τον τίτλο του αυτό το βιβλίο, εξαιρούνταν από την αντίδρασή μου αυτή – ο Γκάτσμπυ, που αντιπροσώπευε όλα αυτά για τα οποία νιώθω μια ανυπόκριτη περιφρόνηση. Αν η προσωπικότητα είναι μια αδιάσπαστη σειρά από επιτυχημένες χειρονομίες, τότε υπήρχε πάνω του κάτι εξάισιο, κάποια οξυμένη ευαισθησία προς τις υποσχέσεις της ζωής, λες και συγγένευε με κάποια απ' αυτές τις περίπλοκες μηχανές που καταγράφουν τους σεισμούς από απόσταση δεκάδων χιλιάδων χιλιομέτρων. Αυτή η ικανότητα άμεσης αντίδρασης δεν είχε καμία σχέση με τον νωθρό συναισθηματισμό που εξυψώνεται υπό τον χαρακτηρισμό «δημοουργικό ταμπεραμέντο» – ήταν ένα ασυνήθιστο χάρισμα απαντοχής, μια ρομαντική προδιάθεση που όμοιά της δεν έχω βρει σε κανέναν άλλο άνθρωπο και που μάλλον δεν θα βρω ποτέ ξανά. Όχι... Ο Γκάτσμπυ στο τέλος αποδείχτηκε εντάξει· αυτό που κατέτρωγε τον Γκάτσμπυ, η ρυπαρή σκόνη που αιωρούνταν στην αργυρνία των ονείρων

του, είναι που παραμέρισε το ενδιαφέρον μου για τις θνησιγενείς λύπες και τις βραχύβιες μεταρσιώσεις των ανθρώπων.

Η οικογένειά μου ήταν διαπρεπείς, ευκατάστατοι άνθρωποι που ζούσαν σ' αυτή την πόλη της μεσοδυτικής Αμερικής εδώ και τρεις γενιές. Οι Κάραγουεϊ ήταν ένα είδος φατριάς και έχουμε την παράδοση να πιστεύουμε ότι καταγόμαστε από τους δούκες του Μπακλού¹¹ όμως ο πραγματικός ιδρυτής του γένους μου ήταν ο αδερφός του παππού μου, που ήρθε εδώ το 1851, έστειλε αντικαταστάτη¹² στον Εμφύλιο Πόλεμο και ξεκίνησε μια επιχείρηση χονδρικής πώλησης σιδηρικών, την οποία διευθύνει ο πατέρας μου μέχρι και σήμερα.

Δεν γνώρισα ποτέ αυτόν τον θείο, αλλά λένε ότι του μοιάζω – και αναφέρονται ειδικά στο μάλλον στρουφνό πορτρέτο που κρέμεται στο γραφείο του πατέρα μου. Αποφοίτησα από το Νιου Χέιβεν¹³ το 1915, μόλις είκοσι πέντε χρόνια μετά τον πατέρα μου, και λίγο αργότερα πήρα μέρος στην καθυστερημένη μετανάστευση των Τευτόνων, γνωστή ως ο Μεγάλος Πόλεμος. Απόλαυσα την αντεπιδρομή τόσο βαθιά που όταν γύρισα ένιωθα εντελώς ανικανοποίητος. Οι μεσοδυτικές περιοχές δεν ήταν πλέον το παρήγορο κέντρο του κόσμου για μένα: φάνταζαν τώρα σαν μια κουρελιάρικη άκρη του σύμπαντος – αποφάσισα λοιπόν να πάω ανατολικά και να μάθω την αγορά κεφαλαίου. Όλοι όσοι γνώριζα δούλευαν στα ομόλογα κι έτσι θεώρησα ότι χωρούσε ακόμα ένας

11. Ο τίτλος δημιουργήθηκε στις 20 Απριλίου του 1663 για τον Τζέιμς Σκοτ, Δούκα του Μόνμουθ, το πρώτο νόθο παιδί του Καρόλου Β', βασιλιά της Αγγλίας, της Σκωτίας και της Ιρλανδίας. Ο Δούκας του Μπακλού κατέχει επίσης τον τίτλο του Κόμη του Ντόνκαστερ· ο Φιτζέραλντ κάνει μια σχετική –και διόλου τυχαία– αναφορά αργότερα (βλ. Κεφάλαιο 4, σελ. 84), υπογραμμίζοντας διακριτικά το δίπλο Γκάτσμπυ-Νιζ.

12. Κατά τον Αμερικανικό Εμφύλιο δινόταν η δυνατότητα σε όσους είχαν τα οικονομικά μέσα να διαφύγουν της στρατολόγησης είτε πληρώνοντας το ποσό των 300 δολαρίων είτε προσλαμβάνοντας αντικαταστάτη.

13. Πανεπιστήμιο Γέιλ.

άνθρωπος σ' αυτή τη δουλειά. Όλες οι θείες και οι θείοι μου μιλούσαν γι' αυτό λες και διάλεγαν σε ποιο πανεπιστήμιο θα πάω και στο τέλος έλεγαν «Μα... ν... ναι, γιατί όχι;» με πολύ σοβαρό, διστακτικό ύφος. Ο πατέρας μου συμφώνησε να με χρηματοδοτήσει για έναν χρόνο και ύστερα από διάφορες καθυστερήσεις έφτασα στην Ανατολική Ακτή, μόνιμα όπως πίστευα, την άνοιξη του '22.

Το λογικό θα ήταν να βρω κατάλυμα στην πόλη, αλλά η εποχή ήταν ζεστή και μόλις είχα φύγει από μια περιοχή με πλατιούς κήπους και φιλικά δέντρα: έτσι, όταν ένας νεαρός από το γραφείο μου πρότεινε να πιάσουμε μαζί ένα σπίτι σε μια γειτονική κομόπολη, μου φάνηκε εξαιρετική ιδέα. Βρήκε το σπίτι, ένα ανεμοδαρμένο προχειροφτιαγμένο μπάνγκαλου με ογδόντα δολάρια τον μήνα, αλλά την τελευταία στιγμή η εταιρεία τον έστειλε στην Ουάσιγκτον και πήγα μόνος τελικά στην εξοχή. Είχα έναν σκύλο –δηλαδή τον είχα για μερικές μέρες μέχρι που το έσκασε–, μια παλιά Ντοτζ και μια Φιλανδέζα, που έστρωνε το κρεβάτι μου, ετοίμαζε πρωινό και μουρμούριζε μόνη της διάφορα φιλιανδικά γνωμικά την ώρα που μαγειρεύε στην ηλεκτρική κουζίνα.

Ένιωσα μοναξιά για κάνα δυο μέρες, μέχρι που ένα πρωί κάποιος άντρας, ο οποίος είχε έρθει πιο πρόσφατα από μένα, με σταμάτησε στον δρόμο.

«Από πού πάμε για το Γουέστ Εγκ Βίλατζ;» ρώτησε απελπισμένα.

Του είπα. Και καθώς συνέχισα τον δρόμο μου, δεν ήμουν πια μόνος. Ήμουν οδηγός, ιχνηλάτης, ένας απ' τους πρώτους αποίκους. Μου είχε παραχωρήσει ανεπίσημα το κλειδί της γειτονιάς.

Κι έτσι, με τη λιακάδα και με την έκρηξη των φύλλων, που μεγάλωναν στα δέντρα όπως ακριβώς μεγαλώνουν τα πράγματα στις γρήγορες ταινίες, ένιωσα αυτή την οικεία βεβαιότητα ότι η ζωή το καλοκαίρι ξεκινούσε από την αρχή.

Είχα κατ' αρχάς τόσο πολλά να διαβάσω κι επιπλέον είχα να αντλήσω τόσο σφρίγος από τον ανανεωμένο ζωοδότη αέρα. Αγόρασα μια

ντουζίνα τόμους για την τραπεζική, την πίστωση και τις επενδυτικές ασφάλειες κι έμειναν να κάθονται στο ράφι μου χρυσοκόκκινοι, σαν νεόκοπα χρήματα που μόλις βγήκαν από το νομισματοκοπείο, υποσχόμενοι να ξεδιπλώσουν τα λαμπερά μυστικά που γνώριζαν μόνο ο Μίδας, ο Μόργκαν¹⁴ και ο Μαικήνας. Και είχα κάθε πρόθεση να διαβάσω και πολλά άλλα βιβλία. Ήμουν σχετικά βιβλιόφιλος στο κολέγιο –κάποια χρονιά έγραφα μια σειρά από πομπώδη και αφελή άρθρα για τη *Yale News* – και τώρα θα έφερα ξανά πίσω στη ζωή μου όλα αυτά τα πράγματα και θα γινόμουν και πάλι ο πιο εξειδικευμένος απ' όλους τους ειδικούς, ο «πολυσχιδής άντρας». Δεν πρόκειται απλώς για ένα απόφθεγμα – η ζωή, εξάλλου, φαντάζει πολύ πιο επιτυχημένη όταν την κοιτάς από ένα μόνο παράθυρο.

Ήταν τελείως συμπτωματικό που νοίκιασα σπίτι σε μία από τις πιο παράξενες συνοικίες της Βόρειας Αμερικής. Βρισκόταν πάνω σ' αυτό το μακρόστενο ταραχώδες νησί που εκτείνεται στ' ανατολικά της Νέας Υόρκης – και όπου υπάρχουν, μεταξύ άλλων φυσικών αξιοπερίεργων, δύο παράξενοι σχηματισμοί στεριάς. Σε απόσταση τριάντα χιλιομέτρων από την πόλη, ένα ζευγάρι τεράστια αυγά, πανομοιότυπα σε σχήμα, τα οποία χωρίζονται μόνο από έναν κόλπο αριστοκρατίας, ξεπετάγονται στα πιο πυκνοκατοικημένα θαλάσσια ύδατα του δυτικού ημισφαιρίου, τον μεγάλο υγρό αυλόγυρο του Πορθμού του Λονγκ Άιλαντ. Δεν είναι εντελώς ωοειδή, όπως το αυγό του Κολόμβου· είναι και τα δύο επίπεδα στο σημείο επαφής – αλλά η φυσική τους ομοιότητα πρέπει να αποτελεί πηγή μόνιμης σύγχυσης για τους γλάρους που πετάνε από πάνω. Για τα άπτερα όντα το πιο εντυπωσιακό φαινόμενο είναι η ανομοιοτήτά τους από κάθε άποψη πέραν του σχήματος και του μεγέθους.

14. Τζ.Π. Μόργκαν (1837-1913): Αμερικανός μεγαλοτραπεζίτης και συλλέκτης έργων τέχνης. Ήταν ο πρωταγωνιστής της λεγόμενης «Προοδευτικής Εποχής» (Progressive Era) των ΗΠΑ, η οποία διήρκησε από τη δεκαετία του 1890 μέχρι και το απόγειό της, τη δεκαετία του 1920.

Έμεινα στο Γουέστ Εγκ, το... τέλος πάντων, το λιγότερο κοσμικό εκ των δύο, αν και αυτός είναι πολύ επιπόλαιος χαρακτηρισμός για να εκφράσω την παράδοξη και εξαιρετικά δυσοίωνη αντίθεση που υπήρχε μεταξύ τους. Το σπίτι μου βρισκόταν στην άκρη άκρη του αυγού, μόλις πενήντα μέτρα απ' τον Πορθμό, στριμωγμένο ανάμεσα σε δύο τεράστια οικήματα που νοικιάζονταν προς δώδεκα ή δεκαπέντε χιλιάδες δολάρια τη σεζόν. Αυτό στα δεξιά μου ήταν ένα οικοδόμημα κολοσσιαίο από κάθε άποψη – πιστή αντιγραφή κάποιου Οτέλ ντε Βιλ¹⁵ στη Νορμανδία, με έναν πύργο στη μια πλευρά που ξεχώριζε ολοκαίνουργιος κάτω από μια αραιή γενειάδα καταπράσινου κισσού, και με μια μαρμαρίνη πισίνα και πάνω από εκατόν εξήντα στρέμματα κήπο και γρασίδι. Ήταν η έπαυλη του Γκάτσμπυ. Ή μάλλον, μια και δεν γνώριζα τότε τον κύριο Γκάτσμπυ, ήταν η έπαυλη στην οποία κατοικούσε ένας κύριος μ' αυτό το όνομα. Το δικό μου σπίτι ήταν έκτρωμα, αλλά ένα μικρό έκτρωμα, και το είχαν καταφρονήσει – έτσι, μπορούσα να έχω θέα στη θάλασσα, λίγη θέα στους κήπους του γείτονα και την παρηγορητική εγγύτητα των εκατομμυριούχων – κι όλα αυτά έναντι ογδόντα δολαρίων τον μήνα.

Στην άλλη μεριά του κόλπου της αριστοκρατίας τα λευκά παλάτια του κοσμικού Ιστ Εγκ λαμποκοπούσαν σε όλο το μήκος του νερού – η ιστορία του καλοκαιριού ξεκινάει ουσιαστικά το βράδυ που πήγα για δείπνο στο σπίτι του ζεύγους Τομ Μπιουνκάναν. Η Ντέιζι ήταν μακρινή ξαδέρφη μου και τον Τομ τον ήξερα από το κολέγιο. Αμέσως μετά τον πόλεμο είχα περάσει ένα διήμερο μαζί τους στο Σικάγο.

Ο σύζυγός της, πέρα από τα υπόλοιπα σωματικά προσόντα του, υπήρξε ένας από τους καλύτερους ακραίους που έπαιξαν ποτέ ποδόσφαιρο στο Νιου Χέιβεν – μια εθνική προσωπικότητα, κατά κάποιον τρόπο, ένας απ' αυτούς τους άντρες που στην ηλικία των είκοσι ενός φτάνουν σε τέτοιο περιορισμένο μα απόλυτο επίπεδο επιτυχίας που οτι-

15. Δημαρχείο.

δῆποτε ακολουθεί ἔχει τη γεύση του ξεπεσμού. Η οικογένειά του είχε αμύθητα πλούτη –ακόμα και στο κολέγιο η άνεση που είχε με τα λεφτά ήταν αντικείμενο μομφής–, αλλά τώρα που είχε φύγει από το Σικάγο κι είχε εγκατασταθεί στα ανατολικά, ο τρόπος που ζούσε σχεδόν σου έκοβε την ανάσα: για παράδειγμα, είχε φέρει από το Λέικ Φόρεστ¹⁶ μια ομάδα από άλογα για πόλο. Ήταν δύσκολο να συνειδητοποιήσεις πώς ένας άντρας της γενιάς μου ήταν τόσο πλούσιος ώστε να μπορεί να κάνει κάτι τέτοιο.

Δεν ξέρω γιατί ήρθαν στα ανατολικά. Είχαν περάσει έναν χρόνο στη Γαλλία, όχι για κάποιον ιδιαίτερο λόγο, και μετά περιφέρονταν εδώ κι εκεί νευρικά, οπουδήποτε ο κόσμος έπαιζε πόλο κι ήταν ταυτόχρονα πλούσιος. Αυτή τη φορά η μετακόμιση ήταν μόνιμη, μου είπε η Ντέιζι στο τηλέφωνο, αλλά δεν το πίστεψα – δεν μπορούσα να διαβάσω την καρδιά της, αλλά ένιωθα ότι ο Τομ θα περιφερόταν συνεχώς, αναζητώντας, κάπως μελαγχολικά, τη δραματική αναστάτωση ενός αγώνα ποδοσφαίρου που δεν μπορούσε πια να ξαναβρεί.

Κι έτσι, ένα ζεστό βράδυ που είχε πιάσει αέρα πήγα με το αμάξι στο Ιστ Εγκ για να δω δύο παλιούς φίλους τους οποίους γνώριζα ελάχιστα. Το σπίτι τους ήταν ακόμα πιο περίτεχνο απ' όσο περίμενα: μια χαρούμενη ερυθρόλευκη έπαυλη σε αποικιακό γεωργιανό στυλ με θέα στον κόλπο. Το γρασίδι ξεκινούσε από την παραλία κι έφτανε ως την εξώπορτα σε απόσταση τετρακοσίων μέτρων, συναντώντας ήλιακά ρολόγια, πλίνθινους τοίχους και καιόμενους κήπους – και, σαν από κεκτημένη ταχύτητα, όταν τελικά έφτανε τρέχοντας στο σπίτι σκαρφάλωνε από τη μία πλευρά σε ζωηρά κλήματα. Η πρόσοψη διακοπτόταν από μια σειρά μπαλκονόπορτες, που εκείνη την ώρα, όπως ήταν ορθάνοιχτες στο ζεστό απογευματινό αεράκι, αντανakλούσαν τις χρυσές ακτίνες του

16. Προάσιο του Σικάγο, με παράδοση στο πόλο. Εκεί ζούσε η πρώτη αγάπη του Φιτζέραλντ, η Τζινίβρα Κινγκ (βλ. Βιογραφικό).

ήλιου· ο Τομ Μπιουκάναν φορούσε ρούχα ιππασίας και στεκόταν με τα πόδια ανοιχτά στην μπροστινή βεράντα.

Είχε αλλάξει από την εποχή που έπαιζε στη Νιου Χέιβεν. Τώρα ήταν ένας γεροδεμένος τριαντάρης με αχυρένια μαλλιά, κάπως σκληρό στόμα και αλαζονικό ύφος. Στο πρόσωπό του κυριαρχούσαν δύο λαμπερά υπεροπτικά μάτια, που έδιναν την εντύπωση ότι μονίμως έγεγνε επιθετικά προς τα εμπρός. Ούτε καν η θηλυπρεπής επιτήδευση των ρούχων του μπορούσε να κρύψει την τεράστια δύναμη αυτού του κορμιού – τα κορδόνια στις στιλβωμένες μπότες του φαίνονταν να ζορίζονται από τον όγκο του και κάθε φορά που κουνούσε τους ώμους του μπορούσες να δεις ένα μάτσο μυς να μετατοπίζονται κάτω από το λεπτό πανωφόρι του. Ήταν ένα σώμα προικισμένο με τεράστια πυγμή – ένα ανελέητο σώμα.

Όταν μιλούσε, η φωνή του, τραχιά, βραχνή και οξύφωνη, επέτεινε την αίσθηση στρουφνάδας που έδινε. Διαφαινόταν μια νότα πατερνλιστικής περιφρόνησης, ακόμα και προς τους ανθρώπους που συμπαθούσε – και υπήρχαν πολλοί στο Νιου Χέιβεν που τον μισούσαν μέχρι θανάτου.

«Καλά, μη νομίζεις ότι η γνώμη μου γι' αυτά τα θέματα είναι απόλυτη» φαινόταν να λέει «απλώς επειδή είμαι πιο δυνατός και πιο άντρας από σένα». Ανήκαμε στην ίδια φοιτητική λέσχη και παρ' ότι δεν ήμασταν ποτέ στενοί φίλοι, είχα πάντα την εντύπωση ότι με ενέκρινε κι ότι ήθελε να τον συμπαθήσω, μ' αυτή τη σκληρή, απείθαρχη μελαγχολία που τον διέκρινε.

Μιλήσαμε για λίγα λεπτά στην ηλιόλουστη βεράντα.

«Ωραίο το σπίτι μου» είπε, και το βλέμμα του, σπινθηροβόλο, δεν σταμάταγε να τριγυρνά στον χώρο.

Με έπιασε από το μπράτσο, με γύρισε από την άλλη και με την ανοιχτή παλάμη του μου έδειξε την μπροστινή θέα, περικλείοντας στην κίνησή του έναν βυθισμένο ιταλικό κήπο, δύο στρέμματα με σκουρόχρω-

μα ευωδιαστά τριαντάφυλλα και μια βενζινάκατο με κοντόχοντρη μύτη που ταλαντευόταν με το ρεύμα στ' ανοιχτά.

«Ανήκε στον Ντεμείν, τον πετρελαιοπαραγωγό». Με γύρισε ξανά από την άλλη, ευγενικά και απότομα. «Πάμε μέσα».

Περάσαμε από το ψηλοτάβανο χολ και φτάσαμε σ' έναν φωτεινό, ροδοκόκκινο χώρο προσαρτημένο εύθραυστα στο κυρίως σπίτι, με δύο μπαλκονόπορτες σε κάθε πλευρά. Ήταν μισάνοιχτες και το λευκό τους χρώμα ερχόταν σε αντίθεση με το φρέσκο χορτάρι έξω, που φαινόταν να μπαίνει λιγάκι μες στο σπίτι. Ένα αεράκι φύσηξε στο δωμάτιο, τίνανε τις κουρτίνες προς τα μέσα από τη μια πλευρά και προς τα έξω από την άλλη, σαν χλωμές σημαίες, τις στριφογύρισε προς τα πάνω, μέχρι το ταβάνι που έμοιαζε με γλάσο γαμήλιας τούρτας, και μετά ανασήκωσε το βυσσινί χαλί, κάνοντας σκιές πάνω του όπως κάνει ο άνεμος στη θάλασσα.

Το μοναδικό εντελώς στατικό αντικείμενο στο δωμάτιο ήταν ένας τεράστιος καναπές όπου επέπλεαν δύο νεαρές γυναίκες, λες και βρισκόνταν πάνω σε ένα δεμένο αερόστατο. Φορούσαν και οι δύο λευκά και τα φορέματά τους κυμάτιζαν και ανέμιζαν, σαν να είχαν μόλις επιστρέψει από μια σύντομη πτήση γύρω από το σπίτι. Πρέπει να στάθηκα εκεί αρκετά λεπτά αφουγκραζόμενος το μαστίγωμα και το τίναγμα από τις κουρτίνες και το τριξίμο ενός πίνακα στον τοίχο. Και τότε ακούστηκε ένας βρόντος καθώς ο Τομ Μπιουκάναν έκλεισε τα πίσω παράθυρα – ο παγιδευμένος άνεμος έσβησε μες στο δωμάτιο και οι κουρτίνες, τα χαλιά και οι δύο νεαρές γυναίκες προσγειώθηκαν αργά στο πάτωμα.

Η μικρότερη μου ήταν άγνωστη. Είχε απλωθεί στη δική της μεριά στον καναπέ, εντελώς ακίνητη, με το σαγόνι ελαφρώς ανασηκωμένο, σαν να ισορροπούσε κάτι που ήταν πολύ πιθανό να πέσει. Δεν ξέρω αν με είδε με την άκρη του ματιού της, αλλά δεν έδωσε καμία τέτοια ένδειξη – μάλιστα, σχεδόν εξεπλάγη όταν ζήτησα ψιθυριστά συγγνώμη που την ενόχλησα μπαίνοντας.

Η άλλη κοπέλα, η Ντέιζι, έκανε μια προσπάθεια να σηκωθεί – έσκυψε λιγάκι μπροστά με μια έκφραση ευσυνειδησίας– και μετά γέλασε μ' ένα παράλογο, χαριτωμένο γελάκι. Έβαλα κι εγώ τα γέλια και μπήκα στο δωμάτιο.

«Έχω π... παραλύσει από ευτυχία». Γέλασε ξανά, λες και είχε πει κάτι πνευματώδες, κράτησε για μια στιγμή το χέρι μου και με κοίταξε στο πρόσωπο με βλέμμα που υποσχόταν ότι δεν υπήρχε κανένας άλλος στον κόσμο που να ήθελε να δει περισσότερο από μένα. Αυτός ήταν ο τρόπος της. Μου είπε ψιθυριστά ότι το επώνυμο της κοπέλας που προσαπαθούσε να ισορροπήσει κάτι ήταν Μπέικερ (είχα ακούσει να λένε ότι ο ψίθυρος της Ντέιζι είχε σκοπό να κάνει τους άλλους να γέρουν προς το μέρος της – μια άσχετη επίκριση που δεν τον καθιστούσε λιγότερο γοητευτικό).

Όπως και να 'χει, τα χείλη της δεσποινίδος Μπέικερ τρεμόπαιζαν, μου έγνεψε σχεδόν ανεπαίσθητα και έγειρε ξανά πίσω το κεφάλι της – το αντικείμενο που ισορροπούσε είχε προφανώς κλυδωνιστεί και την τρόμαξε κάπως. Για άλλη μια φορά ένα είδος απολογίας έφτασε στα χείλη μου. Σχεδόν κάθε έκφραση απόλυτης αντάρκειας μου προκαλεί σάστισμα και δέος.

Κοίταξα πάλι την ξαδέρφη μου, που άρχισε να μου κάνει ερωτήσεις με τη χαμηλή, συναρπαστική φωνή της. Ήταν μια φωνή που το αντί την ακολουθεί προσηλωμένο, λες και κάθε λαλιά της είναι μια διάταξη από νότες που δεν θα ξανακουστεί ποτέ. Το πρόσωπό της ήταν θλιμμένο και αξιαγάπητο, με όμορφες λάμπεις, λαμπερά μάτια και λαμπερό στόμα γεμάτο πάθος, αλλά υπήρχε μια έξαψη στη φωνή της την οποία οι άντρες που την είχαν ερωτευτεί δυσκολεύονταν να ξεχάσουν: ένας τραγουδιστός καταναγκασμός, ένα ψιθυριστό «Άκουσε», μια υπόσχεση ότι είχε κάνει χαρούμενα, συναρπαστικά πράγματα ακριβώς πριν από λίγο και ότι θα ακολουθούσαν εξίσου χαρούμενα και συναρπαστικά πράγματα αμέσως μετά.

Της είπα ότι είχα κάνει μια μονοήμερη στάση στο Σικάγο στον δρόμο προς τα ανατολικά και ότι καμιά ντουζίνα άνθρωποι της έστειλαν την αγάπη τους.

«Τους λείπω;» φώναξε με έκσταση.

«Ολόκληρη η πόλη έχει ερημώσει. Όλα τα αυτοκίνητα έχουν αφήσει την πίσω αριστερή ρόδα βαμμένη μαύρη ως ένδειξη πένθους κι όλη τη νύχτα ακούγεται ένα επίμονο μοιρολόγι σε όλα τα βόρεια προάστια».

«Τι υπέροχο! Πάμε πίσω, Τομ. Αύριο!» Και μετά πρόσθεσε αδιάφορα: «Πρέπει να δεις το μωρό».

«Θα το ήθελα».

«Κοιμάται. Είναι τριών ετών. Την έχεις δει ποτέ;»

«Ποτέ».

«Τότε, πρέπει να τη δεις. Είναι...»

Ο Τομ Μπιουκάναν, που τριγύριζε νευρικά στο δωμάτιο, σταμάτησε κι ακούμπησε το χέρι του στον ώμο μου.

«Με τι ασχολείσαι, Νικ;»

«Είμαι χροματιστής».

«Σε ποια εταιρεία;»

Του είπα.

«Δεν τους έχω ακουστά» σχολίασε αποφασιστικά.

Με ενόχλησε αυτό.

«Θα τους μάθεις» απάντησα κοφτά. «Θα τους μάθεις αν μείνεις στ' ανατολικά».

«Α, θα μείνω, μην ανησυχείς» είπε ρίχνοντας μια ματιά στην Ντέιζι και μετά με κοίταξε, λες και περίμενε κάτι ακόμα. «Θα ήμουν τελείως τρελός να πάω να ζήσω οπουδήποτε αλλού».

Εκείνη τη στιγμή η δεσποινίς Μπέικερ είπε «Εννοείται!» τόσο ξαφνικά που σάστισα – ήταν η πρώτη λέξη που ξεστόμισε από την ώρα που μπήκα στο δωμάτιο. Προφανώς την εξέπληξε όσο κι εμένα, γιατί χαμοουρήθηκε και σηκώθηκε όρθια με γρήγορες, σβέλτες κινήσεις.

«Πιάστηκα» παραπονέθηκε. «Ούτε που θυμάμαι πόση ώρα είμαι ξαπλωμένη στον καναπέ».

«Μην κοιτάς εμένα» ανταπάντησε η Ντέιζι «προσπαθώ όλο το απόγευμα να σε πείσω να πάμε στη Νέα Υόρκη».

«Όχι, ευχαριστώ» είτε η δεσποινίς Μπέικερ μόλις είδε τα τέσσερα κοκτέιλ που έφτασαν από την κουζίνα «είμαι σε περίοδο εντατικής προπόνησης».

Ο οικοδεσπότης της την κοίταξε δύσπιστα.

«Αλήθεια;» Ήπιε το ποτό του λες και είχε μείνει μόνο μια σταγόνα στο ποτήρι. «Ειλικρινά δεν μπορώ να καταλάβω πώς καταφέρνεις οτιδήποτε».

Κοίταξα τη δεσποινίδα Μπέικερ και αναρωτήθηκα τι ήταν αυτό που «καταφέρνει». Μου άρεσε να την κοιτάω. Ήταν μια λεπτή κοπέλα με μικρό στήθος και στητή κορμοστασιά, την οποία τόνιζε ρίχνοντας προς τα πίσω τους ώμους, σαν νεαρός δόκιμος. Τα γκριζα, τάλαιπωρημένα από τον ήλιο μάτια της με κοίταξαν με ευγενική, αμοιβαία περιέργεια μέσα από ένα γλωμό, γοητευτικό, δυσσραστημένο πρόσωπο. Εκείνη τη στιγμή κατάλαβα ότι την είχα δει κάπου ή τουλάχιστον είχα δει φωτογραφία της.

«Μένετε στο Γουέστ Εγκ» σχολίασε περιφρονητικά. «Ξέρω κάποιον εκεί».

«Δεν γνωρίζω ούτε έν-»

«Λογικά θα ξέρετε τον Γκάτσμπυ».

«Γκάτσμπυ;» ρώτησε η Ντέιζι. «Ποιον Γκάτσμπυ;»

Πριν προλάβω ν' απαντήσω ότι ήταν ο γείτονάς μου, μας φώναξαν για το δείπνο: χώνοντας επιτακτικά το σφιχτό μπράτσο του κάτω απ' το δικό μου, ο Τομ Μπιουκάναν με έβγαλε από το δωμάτιο σαν να μετακινούσε ένα πιόνι σε άλλο τετράγωνο.

Λυγερά, νωθρά, με τα χέρια ακουμπισμένα ελαφρώς στους γοφούς, οι δύο νεαρές γυναίκες βγήκαν πρώτες σε μια ροδόχρωμη βεράντα που

έβλεπε το ηλιοβασίλεμα, όπου τέσσερα κεριά τρεμόπαιζαν πάνω στο τραπέζι από τον καταλαγιασμένο άνεμο.

«Γιατί κεριά;» παραπονέθηκε συνοφρωμένη η Ντέιζι. Τα έσβησε με τα δάχτυλά της. «Σε δύο βδομάδες έχουμε τη μεγαλύτερη μέρα του χρόνου». Μας κοίταξε όλους σπινθηροβόλα. «Μήπως περιμένετε κι εσείς πάντα τη μεγαλύτερη μέρα του χρόνου και μετά τη χάνετε; Εγώ πάντα την περιμένω και πάντα τη χάνω».

«Πρέπει να οργανώσουμε κάτι» χασμουρήθηκε η δεσποινίς Μπίκερ και κάθισε στο τραπέζι λες και έπεφτε για ύπνο.

«Εντάξει» είπε η Ντέιζι. «Τι θα οργανώσουμε;» Γύρισε απελπισμένα σ' εμένα. «Τι κανονίζει ο κόσμος;»

Πριν προλάβω ν' απαντήσω, το βλέμμα της έπεσε με μια έκφραση δέους πάνω στο δαχτυλάκι της.

«Κοίτα!» παραπονέθηκε. «Το χτύπησα».

Όλοι κοιτάξαμε – ο κόνδυλος ήταν μπλάβος.

«Εσύ το έκανες, Τομ» τον κατηγορήσε. «Ξέρω ότι δεν το ήθελες, αλλά εσύ το έκανες. Αυτά παθαίνω που παντρεύτηκα έναν βάνουσο άντρα, έναν μεγάλο, ογκώδη κρεμανταλά...»

«Σιχαίνομαι τη λέξη κρεμανταλάς» αντέδρασε εκνευρισμένα ο Τομ «ακόμα και στην πλάκα».

«Κρεμανταλά» επέμεινε η Ντέιζι.

Καμιά φορά εκείνη και η δεσποινίς Μπίκερ μιλούσαν ταυτόχρονα, διακριτικά και με μια σκανταλιάρικη ανακολουθία που ποτέ δεν ήταν ακριβώς φλυαρία, που ήταν τόσο ψυχρή όσο τα λευκά φορέματά τους και το απρόσωπο, κενό από κάθε επιθυμία βλέμμα τους. Βρίσκονταν εδώ και αποδέχονταν τον Τομ κι εμένα, καταβάλλοντας μόνο μια ευγενική, ευχάριστη προσπάθεια να διασκεδάσουν εμάς ή τον εαυτό τους. Ήξεραν ότι όπου να 'ναι το δείπνο θα τελείωνε και λίγο αργότερα θα τελείωνε και η βραδιά και θα την έβαζαν αδιάφορα στην άκρη. Η ατμόσφαιρα διέφερε φανερά από της δύσης, όπου η βραδιά περνούσε

βιαστικά από φάση σε φάση μέχρι να φτάσει στο κλείσιμό της, μέσα σε μια διαρκώς απογοητευμένη απαντοχή ή ίσως σ' έναν γνήσια νευρικό τρόπο για τη στιγμή αυτή καθεαυτή.

«Με κάνεις και νιώθω απολίτιστος, Ντέιζι» παραδέχτηκα πίνοντας το δεύτερο ποτήρι μπορντό, μάλλον εντυπωσιακό αν και είχε μια γεύση φελλού. «Δεν μπορείς να μιλήσεις για σοδειές ή κάτι τέτοιο;»

Δεν εννοούσα κάτι συγκεκριμένο όταν έκανα αυτή την παρατήρηση, αλλά η υποδοχή που είχε ήταν αναπάντεχη.

«Ο πολιτισμός καταρρέει» ξέσπασε βίαια ο Τομ. «Έχω γίνει εξαιρετικά πεσιμιστής με την κατάσταση. Έχεις διαβάσει την *Ανοδο των Έγχρωμων Αυτοκρατοριών* αυτού του Γκόνταρντ;»¹⁷

«Εεε, όχι» απάντησα, κάπως έκπληκτος από τον τόνο του.

«Λοιπόν, είναι εξαιρετικό βιβλίο και όλοι πρέπει να το διαβάσουν. Η βασική ιδέα είναι ότι, αν δεν προσέξουμε, η λευκή φυλή θα... θα εξαφανιστεί τελείως. Είναι επιστημονικό το θέμα – έχει αποδειχτεί.»

«Ο Τομ γίνεται πολύ βαθυστόχαστος ώρες ώρες» είπε η Ντέιζι με μια έκφραση αδιάφορης θλίψης. «Διαβάζει σοβαρά βιβλία που έχουν μεγάλες λέξεις. Ποια ήταν η λέξη που...»

«Λοιπόν, αυτά τα βιβλία είναι όλα επιστημονικά» επέμεινε ο Τομ, ρίχνοντάς της μια ανυπόμονη ματιά. «Αυτός ο τύπος το έχει μελετήσει καλά το θέμα. Από εμάς εξαρτάται, που είμαστε η κυρίαρχη φυλή, να έχουμε τον νου μας, αλλιώς οι άλλες φυλές θα πάρουν το πάνω χέρι.»

«Πρέπει να τους εξολοθρεύσουμε» ψιθύρισε η Ντέιζι, ανοιγοκλείνοντας αγριεμένη τα μάτια κάτω από τον καυτό ήλιο.

17. Αναφορά στο δημοφιλές βιβλίο *The Rising Tide of Color Against White World-Supremacy* (1920) του Αμερικανού ιστορικού, ανθρωπολόγου, οπαδού της ευγονικής και υπέρμαχου της ανωτερότητας της λευκής φυλής Θίοντορ Λόθροπ Στόνταρντ (1883-1950). Με αυτή την παραποίηση του ονόματος, ο Φιτζέραλντ αναφέρεται έμμεσα και στον Αμερικανό ψυχολόγο Χένρι Χέρμπερτ Γκόνταρντ (1866-1957), επίσης οπαδό της ευγονικής και συγγραφέα του *The Kallikak Family: A Study in the Heredity of Feeble-Mindedness* (1912), το έργο του οποίου επηρέασε τον Στόνταρντ.

«Και πού να ζούσες στην Καλιφόρνια...» άρχισε να λέει η δεσποινίς Μπέικερ, αλλά ο Τομ τη διέκοψε αλλάζοντας με προσπάθεια τη θέση του στην καρέκλα.

«Η κεντρική ιδέα είναι ότι είμαστε Άριοι. Εγώ είμαι κι εσύ είσαι κι εσύ και...» Έπειτα από έναν απειροελάχιστο ενδοιασμό συμπεριέλαβε και την Ντέιζι μ' ένα ελαφρύ γνέψιμο κι εκείνη μου έκλεισε ξανά το μάτι. «...Κι ότι έχουμε παραγάγει όλα τα πράγματα που αποτελούν τον πολιτισμό... την επιστήμη, την τέχνη, όλ' αυτά. Καταλαβαίνεις;»

Υπήρχε κάτι αξιολύπητο στον ζήλο του, λες και η αυταρέσκειά του, που ήταν πιο έντονη απ' ό,τι παλιότερα, δεν του αρκούσε πλέον. Όταν χτύπησε το τηλέφωνο, σχεδόν αμέσως μετά, και ο μπάτλερ έφυγε από τη βεράντα, η Ντέιζι άδραξε την ευκαιρία από τη στιγμιαία διακοπή κι έγειρε προς το μέρος μου.

«Θα σου πω ένα οικογενειακό μυστικό» ψιθύρισε γεμάτη ενθουσιασμό. «Έχει να κάνει με τη μύτη του μπάτλερ. Θέλεις να μάθεις για τη μύτη του;»

«Μα γι' αυτό ακριβώς ήρθα εδώ απόψε».

«Λοιπόν, δεν ήταν ανέκαθεν μπάτλερ: εργαζόταν ως σιλιβωτής ασημικών σε κάποιους στη Νέα Υόρκη που είχαν σερβίτσιο για διακόσμια άτομα. Έπρεπε να τα γυαλίζει από το πρωί ως το βράδυ, μέχρι που άρχισε να επηρεάζει τη μύτη του...»

«Τα πράγματα πήγαιναν από το κακό στο χειρότερο» είπε η δεσποινίς Μπέικερ.

«Ναι. Τα πράγματα πήγαιναν από το κακό στο χειρότερο, μέχρι που τελικά παρατηήθηκε από τη θέση του».

Για μια στιγμή έπεσε με ρομαντική στοργή πάνω στο λαμπερό της πρόσωπο η τελευταία ηλιαχτίδα: η φωνή της με ανάγκασε να σκύψω μπροστά όσο την άκουγα με κοιμημένη την ανάσα – και μετά η λάμψη έσβησε και κάθε φως την εγκατέλειψε με παρατεταμένη λύπη, όπως κά- νουν τα παιδιά το σουρούποτο όταν αφήνουν το παιχνίδι τους στον δρόμο.

Ο μπάτλερ επέστρεψε και ψιθύρισε κάτι στο αυτί του Τομ· ο Τομ συνοφρυώθηκε, έσπρωξε πίσω την καρέκλα του και μπήκε μέσα χωρίς να πει λέξη. Λες και η απουσία του αναζωογόνησε κάτι μέσα της, η Ντέιζι έσκυψε και πάλι μπροστά και μίλησε, με ακτινοβόλα και τραγουδιστή φωνή.

«Μου αρέσει που σε βλέπω στο τραπέζι μου, Νικ. Μου θυμίζεις... ρόδο, ένα τέλειο ρόδο. Δεν βρίσκεις;» Γύρισε προς τη δεσποινίδα Μπέικερ για επιβεβαίωση: «Ένα τέλειο ρόδο;»

Δεν ήταν αλήθεια. Δεν μοιάζω ούτε αμυδρά με ρόδο. Απλώς αυτοσχεδίαζε, αλλά μια ενθουσιώδης ζεστασιά έρεε από μέσα της, λες και η καρδιά της, κρυμμένη σε μια απ' αυτές τις ξέπνοες, συγκλονιστικές λέξεις, προσπαθούσε να σου αποκαλυφθεί. Και τότε πέταξε ξαφνικά την πετσέτα της στο τραπέζι, ζήτησε συγγνώμη και μπήκε στο σπίτι.

Με τη δεσποινίδα Μπέικερ ανταλλάξαμε μια σύντομη ματιά, συνειδητά απαλλαγμένη από κάθε νόημα. Ήμουν έτοιμος να μιλήσω όταν ανακάθισε ανήσυχια και είπε επιτακτικά «Σουσι!». Στο διπλανό δωμάτιο ακουγόταν ένας χαμηλόφωνος, παθιασμένος ψίθυρος και η δεσποινίς Μπέικερ έσκυψε ξεδιάντροπα μπροστά, προσπαθώντας ν' ακούσει. Ο ψίθυρος δονούνταν, πλησιάζοντας στα όρια της συνοχής, χαμήλωσε, ανέκτησε τη σφοδρότητά του και μετά σταμάτησε ολοσχερώς.

«Αυτός ο κύριος Γκάτσμπυ που αναφέρατε είναι ο γείτονάς μου...» είπα.

«Μη μιλάτε. Θέλω ν' ακούσω τι γίνεται.»

«Συμβαίνει κάτι;» ρώτησα αθώα.

«Θέλετε να πείτε ότι δεν ξέρετε;» ρώτησε η δεσποινίς Μπέικερ με γνήσια έκπληξη. «Νόμιζα ότι όλοι γνώριζαν.»

«Όχι εγώ.»

«Να...» είπε διστακτικά «ο Τομ έχει ερωμένη στη Νέα Υόρκη.»

«Έχει ερωμένη;» επανέλαβα ανέκφραστα.

Η δεσποινίς Μπέικερ έγνεψε καταφατικά.

F. Scott Fitzgerald

● ΥΠΕΡΟΧΟΣ ΓΚΑΤΣΜΠΥ

Βρισκόμαστε στη Νέα Υόρκη τη δεκαετία του 1920. Είναι η εποχή της τζαζ, μια εποχή θαυμάτων, τέχνης, υπερβολής, όπου κυριαρχεί ακόμα η πεποίθηση ότι τα λεφτά μπορούν να αγοράσουν την ευτυχία. Ο Γκάτσμπυ είναι πάμπλουτος, μένει σε μια έπαυλη, έχει μπάτλερ, υπηρέτες, μια Ρολς Ρόις, και διοργανώνει θρυλικά πάρτι. Κανείς δεν ξέρει από πού έρχεται, ούτε πώς κατέχει μια τόσο μεγάλη περιουσία, ωστόσο όλοι γοητεύονται από το μυστηριώδες παρελθόν και τον τρόπο ζωής του. Εκείνος έχει κάτι ακόμα. Έναν απόλυτο, ανεκπλήρωτο, ρομαντικό έρωτα για την πανέμορφη αλλά εύθραυστη Ντέιζι. Ο Γκάτσμπυ ξεχωρίζει. Και είναι τόσο αθεράπευτα ιδεαλιστής, που γίνεται πραγματικά υπέροχος.

Ο *Υπέροχος Γκάτσμπυ* είναι ένα από τα πλέον σημαντικά έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας, που κατορθώνει όχι μόνο να ενσαρκώσει την εποχή του, αλλά και να την ξεπεράσει.

ISBN 978-960-569-557-6

9 789605 695576

Κωδ. μηχ/σης 25.203

www.epbooks.gr